

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 419. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608063553568/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

- ledet af Nils Dacke (d. 1543) – *Kristern Tyrann*: den danske konge Chr II (1481-1559), der er forhad i Sverige pga. det stockholmske blodbad 1520 – *Karl den XI* (1655-97); svensk konge 1660-97, mifartede enevælden i 1680'erne.
- 100 *m effige*: repræsenteret af et billede, »billedligt talt«. – *Jean Baptiste Colbert*: (1619-83) fransk statsmand, tilhænger af merkantilismen – *Baal*: vestemittisk gud, »afgud»
- 101 *konteneter mig*: passer, behager mig. – *Fadermorderne*: høje flipper.
- 103 *Vibata*: leve-, hyldestribet. – *Dionys*: den græske vin- og frugtbarhedsgud Dionysos.
- 104 *Kronos*: i græsk mytologi tidens gud, der efter ordspillet »æder sine egne børn« – *Pilen, der peger mod Jorden* . . . jf. nts 63
- 105 *føjette*: glerame – *Regimentets* og *Koret*: regimenter hjemhørende i Värmland, »Koret», dvs. korpsen, se nts 167
- 107 *Fæstet*: skikkelse i *bladen*, der oftest opfattes som kværvulant, men bl.a. af Frøding skildres som berøsk sandhedsvidne – *Vårfuglen*: fugl, der ved skrig advarer mod rovfugle. – *Sulensvanser* og *Lærskriger*: fuglearter, silkehæler og lærskriger.
- 108 *Af dens Frugter . . .*: Matt. 7,16. – 16. *Marts 1792*: blev Gustav III (konge 1771-92) skudt ned under et maskebal. – 13. *Marts 1809*: afsattes Gustav IV Adolf (konge 1792-1809) af liberale kræfter – *et 1830 og et 48*: de der var store borgerlige revolutioner i Europa, udgående fra Frankrig. – *Marsupiger*: uroligheder i Stockholm marts 1848 førte til kongens tilsagn om folkevalgt rigsdag, urolighederne begyndte, da reformvenlige politikere samledes til en såkaldt *Reformbanket*. – *»26 Aftonblade«*: det liberale partis forende avis *Aftonbladet* begyndte at udkomme 1830, stiftet af L. J. Hierta, se nts 82; bladet skiftede ofte navn pga. beslaglæggelser. Det sidste *Aftonblad*, der blev udgivet, mens Hierta endnu ejede avisen, har navnet *Det 26. Aftonblad*. – *Uno Tronik*: se nts 32. – *Sodermark*: Uno Troniks lærer, maleren Olof Johan S. (1790-1848). – *franske Pøkkere*: syfiliis – *selvtilsk Hærne*: btændende hærne. – *Ejforat*: tilsynsret. – *Thore Petri*: (1793-1853), yderhæggende liberal politiker. – *Vasterids' Ordlinanna*: vedtagelse af rigsdagen 1527 om reorganisation af kirken efter protestantiske retningstreter.
- 109 *Konventdeplakaten 1726*: se nts 53 – *nænes*: god opførelse
- 110 *Elias Wolker*: (1660-1733) embedsmand og pietistleder. – *Nohrborg*: »*Den fæltna människans . . .*» meget udbredt postil med efterlæste prædikener af præsten Anders N. (1725-67). – *»Har en källa rinner«*: engelsk salme af W. Cowper (1772), overs. til svensk 1856. De to øvrige salmer ikke identificeret. – *Johan Henrik Thomander*: (1798-1855), biskop i Lund, rigsdagsmand. – *Provet Ödmann*: Erik Samuel Ö. (1786-1845), teolog og sandfundsdebattør – *»Herold för den unga Floras«*: digt af P.D.A. Atterborn (1813). – *»Lipp Amaryllis«*: Bellmans *Fredmans sånger* nr. 31. – *Wartburg*: tysk borg, der danner rammen om *Singerkrigen på W.*, et digt fra det 13. årh. om en dyst mellem datidens største digtere. – *Magnat*: stormand,